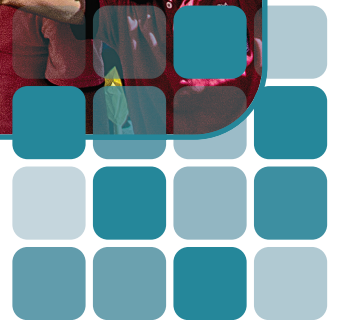

SON İSRAİL-HİZBULLAH ÇATIŞMALARINI ÜZERİNE: YIPRATMA(MA) SAVAŞI

DR. MUSTAFA YETİM

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2019

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adresi : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon: +90 850 888 15 20 Faks: +90 (312) 430 39 48

Email: orsam@orsam.org.tr

Fotoğraflar: Anadolu Ajansı (AA), Shutterstock

SON İSRAİL-HİZBULLAH ÇATIŞMALARINI ÜZERİNE: YIPRATMA(MA) SAVAŞI

Yazar Hakkında

Dr. Mustafa Yetim

1985 tarihinde Sakarya'da doğan ve ilk ve orta öğrenimini Sakarya'da sırasıyla Sezi Eratik ilköğretim okulu ve Karasu Şehit Üsteğmen İbrahim Abanoz Lisesi'nde tamamlayan Yetim, 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olmuştur. 2011 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'ndan "2002-2010 arası Türkiye'nin Ortadoğu politikası: Ortadoğu'da değişen Türkiye algısı" başlıklı tez çalışması ile yüksek lisans derecesini alan Yetim, 2016 yılında ise "Ortadoğu ve Lübnan Zemininde Hizbullah: Yeni Weberci Yaklaşım" başlıklı tez çalışmasıyla Uluslararası İlişkiler doktoru olarak Ankara Üniversitesi'nden mezun olmuştur. 2009-2016 yılları arasında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak çalıştıktan sonra 2016 yılından itibaren Dr. Öğretim Üyesi olarak aynı bölümde Ortadoğu bölgesine yönelik konuları da içeren dersler vermekte olan Yetim'in, Hizbullah, Lübnan, Türkiye-Katar ilişkileri ve genel olarak Ortadoğu Siyasetini analiz ettiği çalışmaları bulunmaktadır.

Eylül 2019

İçindekiler

Giriş	3
Eski “Düşmanlıkların” Hatırlanması ve Olası Senaryolar	4
Aktörlerin Ön Plana Çıkan Tercihi: Çatışmalarda Kontrollü ve Hesaplı Gerilim Dönemi	6
Sonuç: Yeni Dönemin İlk Çatışmaları Dahiye ve Avivim	8

Giriş

Filistin meselesini sahiplenme durumu bir dönemler Arap dünyasının liderliğini amaçlayan Cemal Abdülnasır'dan çıktığından beri Arap-İsrail savaşlarının yerini İslami Direniş Hareketi (Hareket el-Mukaveme el-İslamiye-Hamas), Filistin Kurtuluş Örgütü (Münezzemat el-Tahrir el-Filistiniyye-FKÖ) ve Hizbullah gibi devlet dışı silahlı aktörler (DDSA) ile İsrail arasında bölgesel çatışmaya dönüşmeyen silahlı çatışmalara bırakmıştır. Ortadoğu'da silahlı çatışmaların ve aktörlerin dönüşümüne de işaret eden bu durum neticesinde, dini söylem ve sembolleri kullanan ve son dönemde etkisi artan DDSA'lardan Hamas ve Hizbullah gibi aktörlerin İsrail ile çatışmalarında bir yoğunluk gözlemlenmektedir. Dolayısı ile bir dönemler Suriye, Ürdün ve Mısır gibi ülkeler ile sarıldığı endişesi üzerine askeri-güvenlik politikalarını inşa eden İsrail'in bu politikalarında artık Hamas-Hizbullah gibi DDSA'lardan oluşan bloğun daha fazla önem taşıdığını söylemek mümkündür.

Arap ayaklanmalarının erken kazanımı ve sonradan büyük oranda kaybedeni Hamas ile bu süreçten yeterince güçlü ve etkili çıkan Hizbullah'ın Filistin konusundaki ittifakı ve bu aktörlerin özellikle İran tarafından desteklenmesi, İsrail'i Arap ayaklanmaları süreci sonrasında en fazla rahatsız eden unsur olmaktadır. Bu çerçevede bölgesel anlamda izolasyon yaşayan ve direniş cephesi (Cephet el-Mukaveme) aktörleri ile bir dönem ilişkileri bozulan Hamas'tan ziyade 2011 sonrasında bölgesel faaliyet alanını, Lübnan içindeki etkisini ve askeri kapasitesini artıran Hizbullah'ın İsrail için yeniden tartışmasız en yakın tehdit olarak ön plana çıktığı ifade edilebilir. 2012'de yapılan seçimlerde Mısır'da Müslüman Kardeşler (İhvan-ı Müslimin-MK) destekli Muhammed Mursi'nin Cumhurbaşkanı seçilmesi ve MK ile ilişkili grupların bölgede güç ve etki kazanmaya başlaması, İsrail'i Arap ayaklanmaları sürecinde MK destekli yönetimler ile çevrelenme ihtimali ile karşı karşıya bırakmış ve Tel Aviv söz konusu bölgesel değişim olasılığına tehdit

algılamasında Hizbullah riskinden daha fazla önem vermiştir. Batı ve özellikle Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gibi küresel aktörlerin ve Suudi Arabistan (SA) ve Birleşik Arap Emirlikleri (BA) gibi Körfez ülkelerinin desteği ile MK hareketinin bölgesel düzlemde geriletilmesi İsrail için bölgesel düzlemde oluşabilecek en kötü senaryonun ortadan kalkması anlamını taşımaktaydı.

Hizbullah açısından ise Arap ayaklanmaları sürecinde en olumsuz senaryo, Suriye'de Esad rejiminin devrilerek kendisinin "Tekfiri" gruplar (İslam düşmanı) olarak tanımladığı ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) gibi uluslararası alanda meşru olarak kabul edilen muhalif aktörleri de kapsayan oluşumların Suriye'de iş başına gelmesi ve İran destekli "milis-hilali"nin (militia-crescent) bu değişimle bozulmasıydı. Bu boyut Hizbullah açısından o kadar önemliydi ki, İsrail'e karşı yerel direniş hareketi olarak ortaya çıktığını ve her daim ezilenlerin (mustaz'afın) yanında olduğunu söyleyen Hizbullah hareketinin 2013'ten itibaren ilk defa Lübnan dışına askeri olarak müdahil olduğunu görmekteyiz. İsrail'e karşı mücadelesinin dahi yerel ve kısa dönemli çatışmalar ile sınırlı kaldığını düşündüğümüzde Hizbullah açısından Esad rejimini ve Suriye-Irak üzerinden İran ile coğrafi hattı korumanın ne derece önemli olduğu daha rahat anlaşılabilir. Dolayısı ile iki eski ve köklü "düşmanın" Arap ayaklanmaları sürecinde temel önceliklerinin değiştiğini ve bu durumun aralarındaki çatışmaların yoğunluğunu belirli süre sınırlandırdığını görmekteyiz.

Hatta iki aktörün belirli oranda Suriye'de ittifak ettiği bile iddia edilebilir. Keza İsrail Suriye'de Türkiye-Katar eksenine yakın ÖSO destekli muhtemel bir yönetimden ziyade Rusya'nın kontrol ettiği ve zayıflamış bir Esad rejimini daha fazla tercih etmiş ve askeri-güvenlik politikalarını bunun üzerine bina etmiştir. ABD'nin terör örgütü PKK'nın Suriye'deki kolu PYD üzerinden burada varlığını sürdürdüğünü, 2019 Mart'ında Golan tepelerini İsrail'in parçası olarak

tanıdığını ve İsrail'in her istediğinde Suriye'ye askeri operasyonlar düzenleyebildiğini düşündüğümüzde Esad rejiminin İsrail için şimdilik geçmişteki gibi bölgesel risk taşımadığını savunabiliriz. Sonuç olarak İsrail'in Arap ayaklanmaları sürecinde en kötü bölgesel senaryo olarak belirlediği Türkiye-Katar eksenine yakın MK destekli rejimler ile çevrilme durumunun zayıflatıldığı görülmektedir.

Körfez ülkeleri tarafından terör örgütü listesine koyulmasına, İran ile birlikte batılı ülkeler ve ABD tarafından çeşitli siyasi-askeri yaptırımlara maruz kalmasına ve ekonomik olarak sorunlar yaşamasına rağmen Hizbullah'ın Irak, Suriye ve hatta Husi milisler üzerinden Yemen'de daha fazla etkili aktöre dönüştüğü söylenebilir.

Hizbullah açısından değerlendirildiğinde benzer bölgesel rahatlamanın bu aktör içinde söz konusu olduğu görülmektedir. Körfez ülkeleri tarafından terör örgütü listesine koyulmasına, İran ile birlikte batılı ülkeler ve ABD tarafından çeşitli siyasi-askeri yaptırımlara maruz kalmasına ve ekonomik olarak sorunlar yaşamasına rağmen Hizbullah'ın Irak, Suriye ve hatta Husi milisler üzerinden Yemen'de daha fazla etkili aktöre dönüştüğü söylenebilir. Dolayısı ile Arap ayaklanmaları sürecinin erken dönemdeki gelişmelerinin aksine Hizbullah'ın bölgesel düzlemde askeri etki ve siyasi nüfuzunu belirli oranda artırdığı ifade edilebilir. Suriye'de Esad rejiminin iktidarını güçlendirdiğini ve İran'ın doğrudan ve dolaylı kontrol ettiği milis güçlerin bu ülkede etkin olduğunu dikkate alırsak Hizbullah'ın asıl bölgesel müttefiki ve direniş ittifakındaki büyük ortak İran ile coğrafi olarak daha da bütünleştiğini

iddia etmek yanıltıcı olmayacaktır. Dahası bu süreç içerisinde Hizbullah'ın hem 2016 Lübnan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde hem de 2019'da hükümetin kurulmasında kilit rol oynadığını hatırlarsak Hizbullah'ın ortaya çıktığı tarihten itibaren siyasi-askeri gücünü artırma yönündeki pozisyonunun devam ettiği anlaşılmaktadır. Tüm bu gelişmeler değerlendirildiğinde Hizbullah ve İsrail'in Arap ayaklanmaları sürecinde kendilerine yönelen bölgesel meydan okumaları önemli oranda sınırlandırdıklarını ve bu sürecin görece kazananları olduklarını iddia etmek abartı olmayacaktır.

Eski “Düşmanlıkların” Hatırlanması ve Olası Senaryolar

Arap ayaklanmaları sürecinde önceki düşmanlıklarını kısmen unutan ve bölgesel-makro tehditlere odaklanan iki aktörün, son dönemde tekrar birbirlerini hatırladığına şahit olmaktayız. Yukarıdaki değerlendirme bize aktörlerin değişen bölgesel koşullardan etkilenebildiği ve dolayısı ile farklı bu bölgesel koşullara farklı şekillerde cevap verebildiğini göstermektedir. Arap ayaklanmaları süreci ile Hizbullah'ın temel önceliğinin uzun yıllar savunulduğunun aksine İsrail'e karşı “amansız mücadele” değil bölgesel direniş bloğunu ne pahasına olursa olsun sürdürme olduğu anlaşılmıştır. Hizbullah için Arap ayaklanmaları sürecinde bölgesel direniş cephesini koruma İsrail'e karşı direnmenin yerini almıştır. İsrail açısından ise temel bölgesel tehdit, Hamas-Hizbullah ve destekçileri Suriye-İran ile mücadele değil MK destekli yönetimlerin bölgede güç ve etki kazanma ihtimali olmuştur. Nasır tecrübesini ve bunun bölgesel sonuçlarını aklında tutan İsrail'in Mısır'da başlayan ve bölgeye yayılma riski taşıyan MK destekli rejimlerin kendisi açısından daha riskli bir durum olduğuna karar vermiştir.

Bu çerçevede görünüşte İran'ı hedefe koyan SA-BAE bloğu ile birlikte İsrail, bölgede MK ve ilişkili grupların etkili olmasını önleme amacı ile yoğun siyasi girişim gerçekleştirmiştir. Bu durum iki aktörün eylemlerinde bölgesel güç

dengelerinin muhtemel değişiminin daha belirleyici olduğunu kanıtlamaktadır. Dolayısı ile Ortadoğu'daki temel bölgesel kutuplaşmaya da işaret eden ittifak ilişkilerinin kalıcılığı, algılanan tehditlerin kontrol altına alınması ve Suriye-Irak gibi kırılğan devletlerde askeri pozisyonlarının güçlenmesi gibi bölgesel koşulların büyük oranda iki aktörün lehine olduğu bir döneme şahit olmaktadır. Diğer bir ifade ile şu anki bölgesel koşullarda her iki aktörün görece olarak "kazanan" tarafta yer alarak önemli politik-askeri kazanımlar elde ettiğini söyleyebiliriz.

Diğer taraftan Arap ayaklanmaları sürecinde önemli bölgesel riskleri geride bırakmış, belirli siyasi-askeri rahatlamaya içerisinde girmesi beklenen ve mevcut faktörlerin çatışma ihtimalini sınırlandırdığı iki aktör arasında son dönemde yoğunlaşan askeri tırmanma söz konusu olmaktadır. Bölgesel koşulların bu çatışmayı en azından körüklemeye ihtimali görece olarak zayıf gözükmekteyken tarafların neden özellikle şimdilik "kontrollü" çatışmalara ihtiyaç duyduğunu ve bu çatışmaların arkasında yatan nedenleri tekrar irdelemek gerekmektedir. Bu çerçevede meselenin asıl nedenlerini daha kapsamlı şekilde anlaya-

bilmek ve dengeli bir analiz yapabilmek amacı ile bölgesel gerekçelerden ziyade bu gerekçelere müdahil olmak ve farklı şekilde değerlendirme kabiliyeti bulunan aktörlerin tercihlerine odaklanmak gerekmektedir.

İki aktör 1975-1989 yılları arasındaki Lübnan iç savaşı da dahil olmak üzere pek çok kez silahlı çatışma içerisinde bulunmuştur. 1990'lı yıllarda İsrail'in Lübnan'a yönelik hukuksuz ve insan haklarını ihlal eden çeşitli askeri operasyonları, başta 1992'de öldürülen Hizbullah lideri Seyit Abbas Musevi olmak üzere Hizbullah'ın lider kadrosuna yönelik İsrail'in askeri faaliyetleri ve son olarak 2006 yılındaki 34 gün süren iki aktör arasındaki savaş Hizbullah ve İsrail'in birbirine çok yabancı birimler olmadığını göstermektedir. İsrail'in 2000'de Lübnan işgalini sonlandırması ve 2006'da Hizbullah'a karşı ilan ettiği amaçları gerçekleştirememesi ise Hizbullah'ın hem yerel hem bölgesel anlamda imajını güçlendiren iki önemli dönüm noktası olmuştur. "Direnişlerinin" İsrail'i Lübnan'dan çekilmeye zorladığını savunan Hizbullah, 2006 savaşında da "yenilmez" olarak tanımlanan düşmana karşı en büyük askeri-siyasi kaybı yaşattığını belirtmiştir.

İsrail'in 2006 savaşından önce ilan ettiği iki İsraili askerin salıverilmesi, caydırıcı gücünü artırma, Hizbullah'ı silahsızlandırma, Hizbullah tarafından fırlatılan roketleri sonlandırma ve Hizbullah'a büyük askeri-siyasi zarar verme gibi amaçları gerçekleştirmediğini belirten Hizbullah liderleri, bu savaştan Hizbullah'ın *yenilmeden* çıkabildiğini ifade etmiştir.

İsrail'in elde ettiği istihbari bilgiler ve Hizbullah'a yönelik yapılan çalışmalar bu aktörün hem personel sayısı hem de askeri teknoloji açısından 2006'ya kıyasla çok daha iyi bir yerde olduğuna işaret etmektedir.

Bu şekilde bir çatışma tarihinin iki aktör arasında var olduğunu hatırladığımızda İsrail-Hizbullah arasında muhtemel topyekûn bir çatışmanın daha yıkıcı etkileri olabileceğini tahmin etmek pek zor gözükmemektedir. Çünkü bizatihi İsrail'in elde ettiği istihbari bilgiler ve Hizbullah'a yönelik yapılan çalışmalar bu aktörün hem personel sayısı hem de askeri teknoloji açısından 2006'ya kıyasla çok daha iyi bir yerde olduğuna işaret etmektedir. Hizbullah'ın şu an 50 bine yakın silahlı gücünün yanı sıra çok sayıda insansız hava araçları (İHA), 400 km menzile sahip olduğu ileri sürülen İsrail'in pek çok yerini vurabilecek uzun menzilli roketleri, çok sayıda uçaksavar ve tanksavarı olduğu düşünülmektedir. Dolayısı ile muhtemel bir İsrail-Hizbullah askeri çatışmasının sadece tek taraf için yıkıcı etkileri olmayacaktır. Muhakkak ki üstün silah teknolojisine sahip düzenli ordusu ve güçlü uluslararası-bölgesel desteği ile İsrail'in muhtemel çatışmada daha avantajlı olduğu söylenebilir. Fakat 2006 savaşında olduğu gibi İsrail'in Hizbullah'ın

askeri kabiliyetini yok edememe ihtimali Hizbullah'ın kendisini tekrar savaşın kazananı olarak ilan etmesine yol açabilir.

Tüm bu noktaları göz önüne aldığımızda bölgesel makro riskleri/koşulları kendileri açısından minimize ettiğini düşünen iki aktörün son dönemde tekrar birbirlerini neden daha fazla hatırladığını anlamaya çalışma ve yoğunlaşan tırmanmanın arkasında yatan gerekçeleri analiz etme, muhtemel İsrail-Hizbullah çatışmasının erken dönem yerel-bölgesel sonuçlarına ilişkin bazı ipuçları sağlayabilir. Öncelikle Hizbullah'ın iki İsrail askerini kaçırmaması ve sekizini öldürmesi üzerine başlayan 2006 savaşının aksine son dönemde tırmanan çatışmalarda İsrail'in daha fazla rolü olduğunu belirtmeliyiz. Bu çerçevede Hizbullah'ın söylemleri ve gerçekleştirdikleri eylemler dikkate alındığında İsrail'e kıyasla daha kontrollü ve hesaplı hareket etmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Hizbullah'ın bu şekilde hareket etmesinin arkasında yatan pek çok neden olduğu söylenebilir.

Aktörlerin Ön Plana Çıkan Tercihi: Çatışmalarda Kontrollü ve Hesaplı Gerilim Dönemi

Öncelikle Suriye ve Irak gibi ülkelerde Arap ayaklanmaları süreci ile Hizbullah'ın askeri anlamda daha fazla etkinlik kazandığını düşünürsek Hizbullah'ın bu şekilde bir bölgesel yayılma durumunu olası İsrail savaşı ile riske atmak istemediği belirtilebilir. Ayrıca İran'ın ABD Başkanı Donald Trump yönetimi ile birlikte yoğunlaşan bir uluslararası izolasyon ile karşı karşıya kaldığı ve ABD ve müttefikleri ile halihazırda Ortadoğu ve Körfez bölgesinde pek çok alanda gerilim yaşadığı ortadayken olası İsrail savaşının direniş bloğuna askeri-politik maliyeti beklenenden fazla olabilir. Dahası direniş bloğu aktörlerinden Esad rejimi ile ilişkileri hala düzelmemiş olan ve Mısır'da 3 Temmuz 2013'deki Abdülfettah el-Sisi darbesi sonucu bölgesel-yerel hareket alanı önemli oranda sınırlanan Hamas'ın içinde bulunduğu siyasi-askeri açmazlar Hizbullah'ın İsrail'in olası askeri saldırılarını tek başına omuzlama yüksek ihtimaline işaret etmektedir.

Bu bölgesel nedenlerin yanı sıra Lübnan'da süregiden siyasi-ekonomik pek çok kronik ve güncel sorun Hizbullah açısından yakın savaş ihtimalini sınırlandırmaktadır. 1,5 milyona yakın Suriyeli mülteciler meselesi, uzun yıllardır Güney Lübnan'da bulunan Filistinli mülteciler ile ilgili tartışmalar, çöp krizinin aşılammaması, Dürzi temelli İlerici Sosyalist Parti (İSP) ile Maruni Hristiyan temelli Özgür Yurtsever Hareket (ÖYH) arasında yaşanan Aley merkezli siyasi gerginlik ve kabinenin bu kriz nedeni ile belirli bir dönem toplanamaması ve yaşanan olağanüstü ekonomik krizler teknik olarak hala İsrail ile savaş içerisinde bulunan Lübnan'ın pratik anlamda İsrail ile çatışmasını zorlaştırmaktadır. Tüm bu kısıtlayıcı bölgesel-yerel etkenler, Hizbullah-İsrail arasında çatışma ihtimalini imkânsız kılmamakta sadece olasılığını zayıflatmaktadır. Bu kısıtlayıcı etkenlerin Arap ayaklanmaları sonrasında gelişen geçici bölgesel koşullar olduğu ve İsrail-Hizbullah arasındaki çatışmayı sadece ertelemeye katkı sağladığı unutulmamalıdır. Çünkü meşruiyeti zayıf devletlerin varlığı, DDSA'ların artan etkisi ve devlet-toplum ile devletler arası ilişkilerin çatışma temelli niteliği gibi bölgedeki kalıcı ve uzun süreli etkenlerin Ortadoğu'daki varlığı, bu

bölgede savaş, çatışma ve devrim ihtimalini her daim gündeme getirme gücüne sahiptir.

Son yaşanan bölgesel gelişmelerin önemli "kazanlar"larından biri olan Tel Aviv yönetiminin Hizbullah ile çatışma şeklinde oluşabilecek riskli bir maceraya ne derece istekli olduğu da ayrı bir tartışma konusudur. Diğer taraftan Hizbullah'ın Arap ayaklanmaları sonrası oluşan bölgesel-yerel koşulların daha fazla farkında ve İsrail'in ilk bakışta irrasyonel *gözüken* tercihler yapmaya daha istekli olduğunu göstermektedir. Dolayısı ile muhtemel İsrail-Hizbullah çatışmasının temel nedenlerini Arap ayaklanmaları sonrası oluşan bölgesel-yerel gerçekliklerden ziyade ilgili aktörlerin tercihlerinde ve algılamalarında aramak daha gerçekçi olacaktır. Diğer bir ifade ile bölgesel düzlemde görece kazanan iki aktörün de muhtemel çatışmada kaybeden olmayı tercih etmesini anlama, yapısal koşullardan ziyade meselenin aktör boyutunu incelemeyi gerekli kılmaktadır.

Tahmin edileceği üzere bu savaşta kazananın ziyade askeri-siyasi kapasitesi göz önüne alınarak daha az kaybeden kendisini galip olarak ilan edecektir. Savaşın somut askeri-politik sonuçla-

rının yanı sıra iki aktörün ve özellikle Hizbullah'ın bölgesel-yerel algılamasına önemli etki edeceğini tahmin etmek gerekmektedir. Aslında Hizbullah uzun yıllar kendisini “amansız düşman” ve “Siyonist varlık” olarak tanımladığı İsrail'e karşı en etkili mücadele eden aktör olarak tanımlamakta ve bu bağlamda Ortadoğu'nun en önemli kronik sorunu olan Filistin meselesinin önemli sahiplenicisi görmektedir. Hizbullah'ın bu şekilde Şii-Sünni farkı gözetmeksizin ümmet bilinci ile hareket ettiği şeklinde oluşturduğu algı, Suriye iç savaşında bölgenin en zalim rejimlerinden biri olan Esad ile birlikte hareket etmesi sonucu önemli oranda bozulmuştur. Esad rejiminin Şii mezhebinin önemli kolu Nusayri geleneğini temsil ettiğini ve Hizbullah'ın Suriye iç savaşına müdahil olurken Şii sembollerini etkin şekilde kullandığını göz önüne alırsak, Hizbullah'ın direniş söyleminde öne çıkan ümmet ve ezilenler ile birlikte hareket etme vurgusunun bu süreçte etkisini yitirdiğini söyleyebiliriz. Dolayısı ile Hizbullah hem Şii-Sünni *fitnesini* körüklemekle hem de en az İsrail kadar zalim olan bir rejimle iş birliği yapmakla eleştirilmiştir.

Bilindiği gibi Filistin meselesini sahiplenme ve savunuculuğunu yapma Arap dünyasında etkili ve popüler olmak ve içeride meşruiyetini güçlendirmek isteyen çoğu liderin temel kaygılarından biri olmuştur. Özellikle Nasır döneminde Mısır ve İslamcı rejim sonrası (1979) İran gibi İsrail ve ABD karşıtı revizyonist aktörler, Filistin meselesini adeta dış politikalarının temeli haline dönüştürmüşlerdir. Bu politikayı benzer seviyede olmasa da Muammer Kaddafi döneminde Libya, Saddam Hüseyin döneminde Irak ve Esad ailesi iktidarı sonrası Suriye de benimsemiştir. Dolayısı ile Filistin sorununu sahiplenme bölgedeki aktörler açısından hem iç meşruiyeti güçlendirme hem de bölgesel liderlik arayışında kilit rol oynamıştır. İran'ın en önemli yerel ortaklarından olan Hizbullah'ın ve şu anki Genel Sekreteri Hasan Nasrallah'ın bu konuda bir istisna olmadığını rahatlıkla anlayabiliriz. Esad rejimi ile bozulan ilişkilerine rağmen Hizbullah'ın Suriye'de muhalefeti destekleyen Hamas ile Arap ayaklanmaları sürecinde

kısa süreli gerilen ilişkileri onarması ve tekrar Filistin meselesini daha sık gündeme getirmeye başlaması bu şekilde bir arayışın göstergesi olarak da okunabilir.

Sonuç: Yeni Dönemin İlk Çatışmaları Dahiye ve Avivim

Dolayısı ile Körfez bölgesindeki bazı ülkelerin İsrail ile siyasi ilişkiler geliştirdiği ve İsrail'in bölgede insan haklarına aykırı eylemlerine herhangi bir güçlü itirazın çıkmadığı bir dönemde Filistin dramının asıl sebebi İsrail ile muhtemel çatışma Hizbullah'ın bozulan bölgesel-yerel imajına olumlu katkı sağlayabilir. Hatta topyekûn bir savaştan ziyade şu anki gibi süregiden kontrollü gerginlik ve çatışma Hizbullah'ın daha fazla tercih ettiği senaryo olarak karşımızda durmaktadır. Buna rağmen bölgesel kazanımlarını riske atmak istemeyen Hizbullah bu şekilde bir algı değişimi için İsrail ile çatışmayı başlatan ilk taraf olmak istememektedir. Bu nedenle İsrail'in hassas güdümlü tanksavar üretildiği gerekçesi ile 24 Ağustos'ta Güney Lübnan'ın Dahiye bölgesine düzenlediği ve 2 Hizbullah mensubunun öldürüldüğü İHA temelli saldırılara ilişkin tepkisinde dahi Hizbullah liderleri, örgütün İsrail'e “hesaplı” ve “kontrollü” tepki vereceğini açıklamıştır. Keza Hizbullah Şehit Hasan Zabib ve Yasir Zahir grupları aracılığı ile Avivim bölgesine düzenlediği saldırı ve sonrasında yapılan açıklamalar Hizbullah'ın hesaplı ve rasyonel hareket ettiğinin bir göstergesidir. Her ne kadar Hizbullah tarafından aksi iddia edilse de bu saldırıda İsraili askerlerden ölen ya da yaralanın olduğuna yönelik bilgilerin henüz teyit edilmemesi Hizbullah'ın savaş istemediği anlamına gelmektedir. Çünkü 2006 savaşının başlama gerekçelerinin farkında olan Hizbullah liderleri, İsrail tarafında ölümlü kayıpların olması durumunda İsrail-Hizbullah arasındaki kontrollü çatışmaların topyekûn çatışmaya dönüşeceğini hesap etmektedir.

Böylece Hizbullah İsrail üssüne tanksavar füzeleri fırlatarak “intikamını” almış şeklinde ilan etmiş İsrail ise saldırının herhangi bir zarara

meydan vermediğini savunarak meseleyi önemsizleştirmiştir. Aslında Avivim saldırısı ilginç bir olay olarak gündemdeki yerini alacağı benzemektedir. Çünkü İsrail orada vurulan hedefin maket olduğunu ve Hizbullah'ın aslında İsrail tarafında herhangi bir hasara sebep vermediğini belirtmiştir. Bu iddiaları reddeden Hizbullah ise Avivim saldırısı “kahramanca” bir girişim olarak nitelendirmiştir. Gerçeğin ne olduğu henüz belli olmasa da hem İsrail'in hem Hizbullah'ın bu süreçten faydalandıkları anlaşılmaktadır. İki tarafında topyekûn savaştan kaçınmak istediğini düşünürsek Hizbullah İsrail'e karşı misilleme yaptığını ve İsrail'in kendisinden çekindiğini belirterek ve İsrail ise Lübnan'a gerekli gördüğü zamanlarda müdahale edebileceğini ve Hizbullah'ın kazanımlarını riske atabileceğini göstererek kendilerini caydırıcı aktörler olarak sunmaktadırlar.

Bu kontrollü çatışma sürecini bölgesel-yerel algısını güçlendirmek için değerlendirmeye çalışan Hizbullah'ın, “bundan sonra kırmızı çizgi yok” ve “göz göze prensibi” gibi söylemler ile eski düşmanını tekrar söyleminin merkezine yerleştirdiği söylenebilir. Önceden sadece İsrail işgali altındaki Şeba çiftliklerinde saldırılar düzenleyen ve İsrail ile üstü örtülü “oyunun kuralları”nı kabul eden Hizbullah'ın artık saldırıların Lübnan topraklarından da yapılacağını açıklaması ve son saldırıyı işgal altındaki Filistin topraklarına düzenlemesi İsrail-Hizbullah arasındaki uzun dönemli oyunun kurallarının bozulmasına işaret etmektedir. Dolayısı ile aslında gelinen noktada Hizbullah'ın İsrail ile topyekûn bir savaş olmadan da istediklerini kısmen kazandığı söylenebilir. İsrail açısından belirtilen en güçlü senaryolardan bir tanesi ise bunun bir seçim malzemesi olarak kullanılma ihtimalidir. Topyekûn bir çatışmanın taşıdığı risklerin farkında olan İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu'nun 24 Ağustos'taki İsrail'in Lübnan saldırısı sonrası yaptığı açıklamalarda Nasrallah'ın sakin olması gerektiğini ifade etmesi bunu doğrulamaktadır. İsrail'in aynı yıl içerisinde iki seçim yaptığını ve Netanyahu liderliğinde

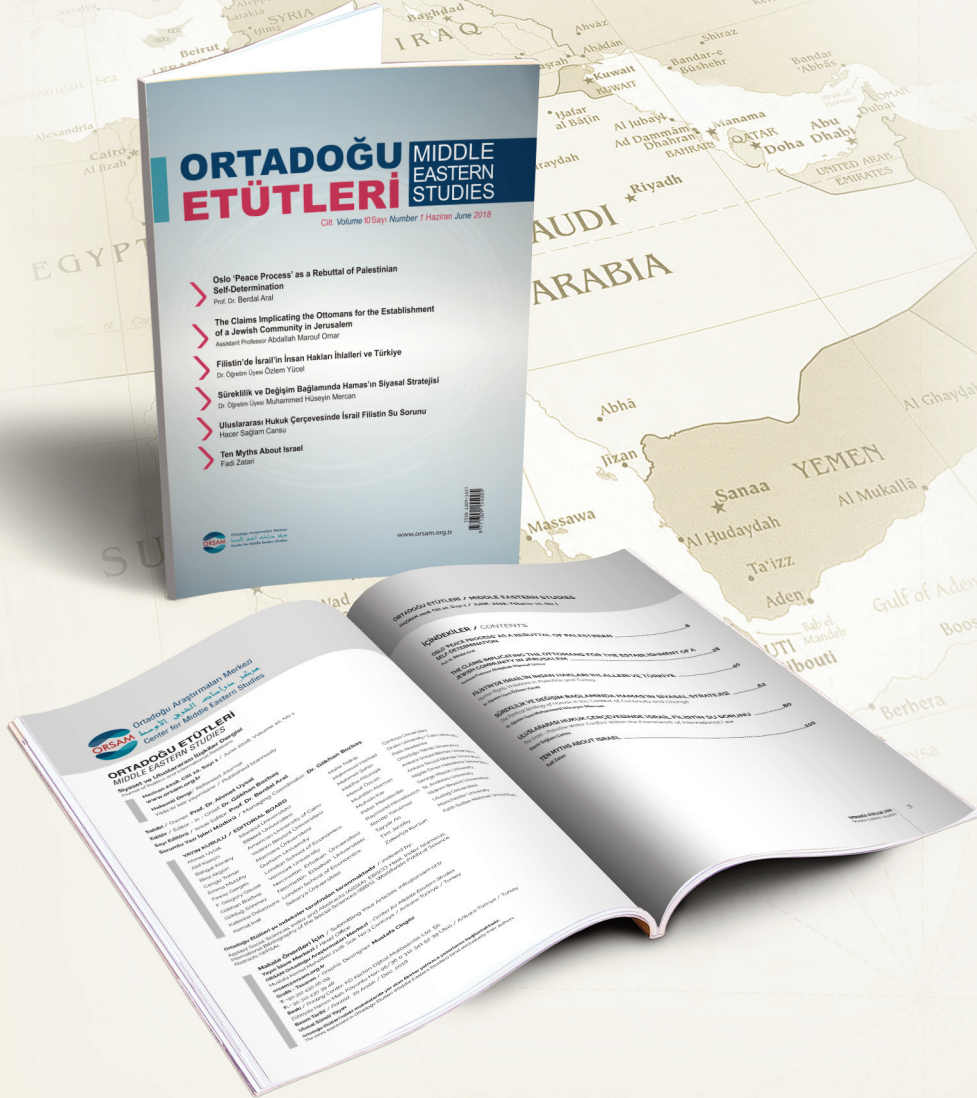
yapılan sağ kanat temelli hükümet görüşmelerinin çıkmazda olduğunu hatırlarsak, Netanyahu'nun daha fazla radikalleşen İran vurgusu ve Lübnan dahil olmak üzere Suriye ve Irak gibi ülkelere askeri operasyonlara onay vermesinin arkasında yatan gerekçelerden önemli bir tanesi anlaşılabilir.

Ayrıca Hamas'ın görelî olarak etkisizleştiği bir dönemde İsrail'in kuzey bölgesinde zaman içerisinde güçlenen Hizbullah'ın ve oluşan İran destekli “milis hilali”nin de İsrail'in güvenlik endişelerinde ve Netanyahu'nun siyaset tercihlerinde etkili olduğu söylenebilir. Dolayısı ile bölgesel riskleri sınırlandıran İsrail'in tekrar eski tehdit algılarına yani Hizbullah-İran endeksli söylemlerine daha fazla başvurmaya başladığı söylenebilir. Sonuç itibari ile kuzey bölgesinde güçlü ve İran ile ideolojik-coğrafi bağı kesilmemiş Hizbullah'ın her zaman İsrail tehdit algılamasında önemli parametre olarak değerlendirileceğini söyleyebiliriz. Suriye'de en korktuğu senaryonun engellenmesinden sonra da Hizbullah'ın tekrar “eski düşmanı”na geri döndüğü ifade edilebilir. Çünkü İsrail ile kontrollü gerginliğin Hizbullah'ın hem yerel hem bölgesel anlamda meşruiyetini ve nüfuzunu güçlendirdiği iddia edilebilir. Sonuç olarak 24 Ağustos'taki İsrail Dahiye ve sonrasında cevap olarak 1 Eylül'deki Hizbullah'ın Avivim saldırısı Hizbullah-İsrail arasındaki uzun dönemli oyunun kurallarını değiştirmesine rağmen oyuncuların bu çatışmadaki beklentisi benzer kalmaktadır. Her ne kadar çatışma ihtimalini gündeme getiren İsrail daha irrasyonel bir politik-askeri tercih yapıyor gözükse de yapılan açıklamalar ve Arap ayaklanmaları sonrası bölgesel koşullar dikkate alındığında hem Hizbullah hem İsrail'in birbirilerini tekrar hatırlamaya ve kontrollü çatışmalardan yerel ve bölgesel anlamda faydalanmaya ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır. Dolayısı ile kontrollü ve hesaplı gittiği ve tırmanmadığı takdirde Hizbullah-İsrail arasında süregidecek muhtemel çatışmaların iki aktöründe kazanımlarını yıpratmama ve iç politik alanda kullanılma üzerine bina edildiği savunulabilir.

ORTADOĞU ETÜTLERİ

MIDDLE EASTERN STUDIES

Hakemli Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

ORSAM Yayınları

ORSAM, süreli yayınları kapsamında Ortadoğu Analiz ve Ortadoğu Etütleri dergilerini yayınlamaktadır. İki aylık periyotlarla Türkçe olarak yayınlanan Ortadoğu Analiz, Ortadoğu'daki güncel gelişmelere dair uzman görüşlerine yer vermektedir. Ortadoğu Etütleri, ORSAM'ın altı ayda bir yayınlanan uluslararası ilişkiler dergisidir. İngilizce ve Türkçe yayınlanan, hakemli ve akademik bir dergi olan Ortadoğu Etütleri, konularının uzmanı akademisyenlerin katkılarıyla oluşturulmaktadır. Alanında saygın, yerli ve yabancı akademisyenlerin makalelerinin yayımlandığı Ortadoğu Etütleri dergisi dünyanın başlıca sosyal bilimler indekslerinden Applied Sciences Index and Abstracts (ASSIA), EBSCO Host, Index Islamicus, International Bibliography of Social Sciences (IBBS), Worldwide Political Science Abstracts (WPSA) tarafından taranmaktadır.

📍 Mustafa Kemal Mah. 2128. Sok.
No:3 Çankaya/Ankara

☎ +90 (312) 430 26 09
📠 +90 (312) 430 39 48

✉ info@orsam.org.tr
🌐 www.orsam.org.tr

📺 📺 📺 📺
orsamtr